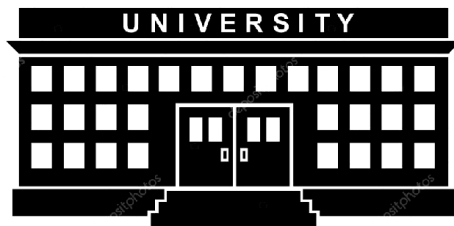

Професор Ігор Козлик
Доцент Данило Рега

ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ «ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА»
ЯК ПРОВІДНИЙ ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПОВНОЦІННОСТІ
ВИЩОЇ ФІЛОЛОГІЧНОЇ ОСВИТИ

*Мало знати якусь національну мову
як первинну моделюючу систему.
Потрібно ще мати, щó нею сказати.
А для цього треба бути освіченою
людиною, знати світову літературу,
мистецтво, філософію і науку*

*Не дуріте самі себе,
Учітесь, читайте,
І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь.*

*(«І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм
в Україні і не в Україні моє дружнєє посланіє»,
14 грудня 1845 р., В'юнище)*

Professor Ihor Kozlyk
Associate Professor Danylo Reha

EDUCATIONAL COMPONENT «FOREIGN LITERATURE»
AS A KEY FACTOR IN ENSURING COMPLETENESS
OF HIGHER PHILOLOGICAL EDUCATION

Ivano-Frankivsk
«Symfoniia forte»
2024

Професор Ігор Козлик
Доцент Данило Рега

ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ «ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА»
ЯК ПРОВІДНИЙ ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОВНОЦІННОСТІ
ВИЩОЇ ФІЛОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Івано-Франківськ
«Симфонія форте»
2024

УДК 37.016: 821(100)
К 59

*Надруковано за ухвалою кафедри світової літератури
і порівняльного літературознавства Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

доктор філологічних наук, професор **Ольга Ніколенко** (*Полтавський національний педагогічний університет імені Володимира Короленка*);
доктор філологічних наук, доцент **Іванна Девдюк** (*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ*).

К 59 **Козлик І.В., Рега Д.О.** Освітній компонент «Зарубіжна література» як провідний засіб забезпечення повноцінності вищої філологічної освіти. – Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2024. – 24 с.

ISBN 978-966-286-292-8

Методична брошура присвячена протидіяти негативній тенденції у формуванні освітніх програм філологічного спрямування у вишах України – ліквідації або мінімізації освітнього компонента «Зарубіжна література», що унеможливує надання студентам-словесникам повноцінної філологічної освіти.

Для викладачів зарубіжної літератури у вишах і широкого абітурієнтського та студентського загалу.

УДК 37.016: 821(100)

К 59 Kozlyk, I. and Reha, D. (2024), *Educational component «Foreign literature» as a key factor in ensuring completeness of higher philological education*, Symfoniia forte, Ivano-Frankivsk, 24 p. (in Ukrainian).

The main aim of this methodical brochure is to counteract the negative trend in formation of philological education programs in Ukrainian universities – the elimination or minimization of the «World Literature» discipline, which makes impossible to provide a full-fledged philological education to students.

For teachers of World literature in universities and students.

UDC 37.016: 821(100)

ISBN 978-966-286-292-8

© І.В. Козлик, 2024
© Д.О. Рега, 2024

ЗМІСТ

Ігор Козлик. Про значення вивчення зарубіжної літератури у формуванні державницької свідомості в українській молоді (інформація для роздумів)	6
Данило Рега. Перспективність освітнього компонента «Зарубіжна література» в структурі освітніх програм філологічного спрямування	13
<i>ДОДАТОК.</i> Стандарт вищої освіти України (<i>витяги з документа</i>)	21

CONTENTS

Ihor Kozlyk. On the importance of studying foreign literature for the formation of the state consciousness of the Ukrainian youth (information for reflection)	6
Danylo Reha. Prospects of the discipline «World literature» in the structure of philological educational programs	13
<i>APPENDIX.</i> Standard of higher education of Ukraine (excerpts from the document).....	21

UDC: 37.016: 821(100)

ПРО ЗНАЧЕННЯ ВИВЧЕННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ФОРМУВАННІ ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ СВІДОМОСТІ В УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ (ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ РОЗДУМІВ)¹

Ігор Козлик

Доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри,
Кафедра світової літератури і порівняльного літературознавства,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (УКРАЇНА),
76018, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57,
e-mail: ihor.kozlyk@pnu.edu.ua

РЕФЕРАТ

Стаття покликана звернути увагу на негативні явища, які спостерігаються у сфері вищої філологічної освіти в Україні. Йдеться про тенденцію різкого скорочення і навіть відмови від вивчення зарубіжної літератури як самостійного навчального предмета. Обґрунтовується думка, що виключення освітнього компонента «Зарубіжна література» з освітніх університетських програм філологічного спрямування суперечить параметральним векторам розвитку освітнього процесу в сучасному цивілізованому світі.

Ключові слова: зарубіжна література, вища філологічна освіта, освітній простір України.

ON THE IMPORTANCE OF STUDYING FOREIGN LITERATURE FOR THE FORMATION OF THE STATE CONSCIOUSNESS OF THE UKRAINIAN YOUTH (INFORMATION FOR REFLECTION)

¹ Представлений текст є доповненим варіантом однойменної статті, надрукованої у 12-му випуску наукового збірника «Султанівські читання» (Івано-Франківськ, 2023, с. 74–78; URL: https://kslipl.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/108/2023/11/sultanivski-chytannia_vyp_12_z-obkl.pdf або: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/sch/article/view/7396/7627>).

Ihor Kozlyk

Professor Doctor Habilitatus of Philology, Head of Department,
Department of World Literature and Comparative Literary Criticism,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (**UKRAINE**),
76018, Ivano-Frankivsk, 57, Shevchenko str.,
e-mail: ihor.kozlyk@pnu.edu.ua

ABSTRACT

The article is meant to draw attention to the negative phenomena observed in the field of higher education in philology in Ukraine. It is focused on the tendency to sharply reduce and even abandon the study of foreign literature as an independent educational subject. The opinion is substantiated that the exclusion of the educational component of «Foreign literature» from philological curricula in universities contradicts the parametric vectors of the educational process development in the modern civilized world.

Key words: foreign literature, higher philological education, educational space of Ukraine.

*«<...> вертаюсь все до того ж правила:
„Для того, щоб пізнати якась явище,
треба вийти за його межі“. Той, хто варився
у самому казані, не годен знати смаку борщу»
(Лесь Танюк. Щоденник. Запис від 05.03.1975)²*

Серед негативних явищ у сучасному освітньому просторі вищої філологічної освіти в Україні в непоодиноких випадках чільне місце посідає тенденція до повного виведення з освітніх програм бакалаврського рівня систематичного курсу «Зарубіжна література» (про це в руслі більш широкого процесу я вже частково писав 2021 р. в журналі «Зарубіжна література в школах України»³). Наслідком такої тенденції є різке зниження культурного рівня здобувачів вищої освіти, що суперечить актуальним векторам освітньої політики держави. Недолугість аргументів тих, хто надихається такою «модернізацією» вищої філологічної освіти в Україні, не дає змоги вступати з ними в суперечку, оскільки ці

² Танюк Л. С. Лінія життя (3 щоденників): у 2 т. Т. 2: 1971–1980. Харків: Фоліо, 2004. С. 241. [8, с. 241].

³ Див.: Козлик І. Репліка на актуальну тему. *Зарубіж. літ. в шк. України*. 2021. № 5. 2-га с. обкл. [4].

«аргументи» нижче рівня критики. Тут абсолютно зневажено історичний досвід осмислення проблеми формування і розвитку української національно-культурної ідентичності, який, щонайменше, присутній у таких тезах:

1. Ігор Костецький⁴, зі співповіді на 1-му з'їзді МУРУ (21–22 грудня 1945 р., Ашафенбург, Нижня Франконія, Німеччина):

«Невже – принципово – не можна собі уявити наскрізь українського змістом твору, з життя, скажімо, давніх шумерійців?» І невже можна серйозно думати, «що пишучи про шаровари, київську бурсу і гикавку після надмірного вживання самогону» можна «одним цим створить український роман» (тобто збагатити культурний багаж нації)? «Речники національних відроджень часто-густо навіть походили з чужонаціональних духовностей і кровей. Суть, очевидно, в тих темних індивідуальних перехрестях, де сходяться течії національні, соціальні, біологічні, де розв'язується проблема пошлюблення доби і особистості», а тому «треба вміти народитися або стати індивідуальністю». «Національне автора, що живе в ньому збірно, як наслідок історичного відчуження мільйонів одиниць однакового з ним духовного спрямування і однакової мови – це національне житиме в морі інтернаціональному, житиме навіть тоді, коли народ <як, скажімо, римський> перестане існувати в даній якості», – саме тому, що творчість такого українського автора буде «здобутком усіх народів», без втрати ним своєї українськості⁵.

⁴ **Костецький Ігор** (справжнє прізвище Мерзляков, 1913, Київ, Україна – 1983, Швайггайм, Німеччина) – український письменник, перекладач, критик, літературознавець, режисер, видавець, один із засновників і чільних теоретиків Мистецького українського руху в еміграції, член Міжнародного ПЕН-клубу, літературний редактор першого повного перекладу Біблії, випущеного у світ отцями Василями 1963 р. в Римі.

⁵ Костецький І. Український реалізм ХХ сторіччя. Співповідь [на 1-му з'їзді МУРУ]. *МУР. Мистецький український рух*. зб. літературно-мистецької проблематики. На правах рукопису. 36. III. Регенсбург: Накладом вид. с-ки «Українське слово», 1947. С. 33, 34. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/5534/file.pdf> [3, с. 33, 34]. (Те саме: Українська літературна критика. Антологія у 2 т. / наук. ред. В. Дончик. Т. 1: Літературні дискусії першої половини ХХ століття. Київ: Наук. думка, 2015. С. 614, 615, 617 [2, с. 614, 615, 617]).

2. Володимир Державин⁶, зі статті 1946 р. «Проблематика стилів і плужанство за кордоном»:

«Принципова відмова від усього чужого і ворожого українській нації не становить у мистецтві позитивної програми, це лише нагадування про те, чим українське мистецтво не повинне бути; а яким воно повинне бути – з цього не випливає, бо український національний світогляд не є монополією жодного літературного стилю, і жоден літературний стиль – чи то на сьогодні наявний, чи то прийдешній – на таку монополію претендувати не сміє»⁷.

3. Улас Самчук⁸, з доповіді на 1-му з'їзді МУРу (21–22 грудня 1945 р., Аша́ффенбург, Нижня Франконія, Німеччина):

Дух, втілений у творах великого письменника будь-якої національної літератури на кшталт Вільяма Шекспіра водить «нас у місця, де беруть початок усі наші істини, всі наші правди, де зв'язуються і розв'язуються рай і пекло, де добро і зло постійно міряють свої сили, де любов і ненависть чергуються, тримаючи рівновагу осі, на якій обертається вселюдська мораль», і «в сумі якраз цих дуже сконденсованих пристрастей треба шукати дуже велику гармонію суцільності в організації людського буття, людського права, державних, національних і соціальних форм, великої і тривалої традиційності, яка дає дуже потужний підмурівок для існування роду людського в одному місці». Велика література є «вимовним і дуже переконливим речником» свого народу (нації), втіленням тих моральних засад, якими «тримається впродовж віків <його> величезна світова потуга». «Твори великої художньої літератури давали, дають і будуть давати щось, що скріп-

⁶ **Державин Володимир** (1899, Санкт-Петербург, Росія – 1964, Аугсбург, Німеччина) – український філолог, критик, один з активних діячів Мистецького українського руху в еміграції, член НТШ, Української вільної академії наук (УВАН), професор Українського вільного університету в Мюнхені.

⁷ Державин В. Проблематика стилів і плужанство за кордоном. *Світання*: науково-літературознавчий зб. Виходить на правах рукопису. 1946. Ч. I. С. 3. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/7890/file.pdf> [1, с. 3]. (Те саме: Українська літературна критика. Антологія у 2 т. Т. 1. С. 637–638. [2, с. 637–638]).

⁸ **Самчук Улас** (1905, Рівненщина, Україна – 1987, Торонто, Канада) – український письменник, член уряду УНР у вигнанні, голова Мистецького українського руху в еміграції.

лює, збагачує, цементує солідарність людських вдач і різноманітностей»⁹.

Мабуть, не в останню чергу саме розуміння неминучої шкоди від таких освітніх аберацій призвело до появи наказу МОН України «Деякі питання розміщення державного (регіонального) замовлення, поєднання спеціальностей (предметних спеціальностей), спеціалізацій та присвоєння професійних кваліфікацій педагогічних працівників закладами фахової передвищої, вищої освіти» від 11 листопада 2022 року за № 1006¹⁰, який, звісно, не додає насаги прихильникам зведення нанівець освітнього компонента «Зарубіжна література».

Та проблема з викладанням зарубіжної літератури на філологічних спеціальностях багатьох українських університетів значно глибша й суттєвіша, бо сягає за будь-які локальні межі. Це добре розумів видатний український учений-літературознавець, письменник і культурний діяч еміграції, член об'єднання українських письменників на еміграції «Слово» (1954), спілки аргентинських письменників (1985), національної спілки письменників України (1992), лауреат національної премії України ім. Шевченка (2006) Ігор Качуровський (1918, Ніжин, Україна – 2013, Мюнхен, Німеччина). В одному із листів від 1984 року до українського літературознавця, письменника, педагога та громадського діяча Дмитра Нитченка (1905, Полтавщина, Україна – 1999, Мельбурн, Австралія) Ігор Качуровський писав:

«Про яку державу можуть мріяти українці, коли вони не знають (у масі своїй), хто такий Петрарка?».

⁹ Самчук У. Велика література. Доповідь [на 1-му з'їзді МУР]. МУР. Мистецький український дух : зб. літературно-мистецької проблематики. На правах рукопису. Зб. І. Мюнхен; Карлсфельд, 1946. С. 42, 45. URL: <https://diasporiana.org.ua/periodika/675-zbirk-mur-1946-ch-1/>. [5, с. 42, 45]. (Те саме: Українська літературна критика. Антологія у 2 т. Т. 1. С. 580, 581, 583. [2, с. 580, 581, 583]).

¹⁰ Див.: Деякі питання розміщення державного (регіонального) замовлення, поєднання спеціальностей (предметних спеціальностей), спеціалізацій та присвоєння професійних кваліфікацій педагогічних працівників закладами фахової передвищої, вищої освіти. Наказ МОН України від 11 листопада 2022 року за № 1006. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 23 грудня 2022 р. за № 1669/39005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1669-22#Text>. [7].

Ці слова, як зазначає Михайло Слабошпицький (який їх і процитував у своїй книзі «25 поетів української діаспори»¹¹), первісно були адресовані «головним чином українській діаспорі». Та якщо у нас «вдосконалення» існуючих ОП буде й надалі відбуватися у напрямі знищення викладання зарубіжної літератури, то ми маємо всі шанси плідно переадресувати застереження Ігоря Качуровського на свою адресу.

А звідси неминуче питання: *які цілі переслідують ті, хто хоче прибрати з філологічних університетських ОП належне (чи навіть будь-яке) вивчення зарубіжної літератури і чи стосуються вони призначення освітньої діяльності та загалом цивілізаційного культуротворення?*

REFERENCES

1. Derzhavyn, V. (1946), "Problems of styles and pluzhanstvo abroad" ["Problematyka styliv i pluzhanstvo za kordonom"], *Svitannia: naukovo-literaturoznavchyi zb. Vykhodyt na pravakh rukopysu*, No. I, pp. 1-10, available at: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/7890/file.pdf> (in Ukrainian).
2. Donchyk, V. (Ed.). (2015), *Ukrainian literary criticism. Anthology in 2 vols.* Vol. 1: Literary discussions of the first half of the 20th century [Ukrainska literaturna krytyka. Antolohiia u 2 t. T. 1: Literaturni dyskusii pershoi polovyny 19 stolittia], Nauk. dumka, Kyiv, 719 p. (in Ukrainian).
3. Kostetskyi, I. (1947), "Ukrainian realism of the 20th century" ["Ukrainskyi realizm 19 storichchia"], *MUR*, No. 3, Nakladom vyd. s-ky "Ukrainske slovo", Regensburg, pp. 33-37, available at: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/5534/file.pdf> (in Ukrainian).
4. Kozlyk, I. (2021), "Reply on a current topic" ["Replika na aktualnu temu"], *Zarubizh. lit. v shk. Ukrainy*, No. 5, 2nd cov. (in Ukrainian).
5. Samchuk, U. (1946), "Great literature" ["Velyka literatura"], *MUR*, No. 1, München, Karlsfeld, pp. 38-52, available at: <https://diasporiana.org.ua/periodika/675-zbimik-mur-1946-ch-1/> (in Ukrainian).
6. Slaboshpytskyi, M. (2006), "I see my soul through the books I read..." Volodymyr Bazylevskyi and Mykhailo Slaboshpytskyi – about the phenomenon of Ihor Kachurovskyi", *Slaboshpytskyi, M. 25 poets of the Ukrainian diaspora* ["Bachu dushu moiu kriz prochyteni knyhy...". Volodymyr Bazylevskyi i Mykhailo Slaboshpytskyi – pro fenomen Ihoria Kachurovskoho", *Slaboshpytskyi M. 25 poetiv ukrainskoi diaspori*], Yaroslaviv Val, Kyiv, pp. 595-616. (in Ukrainian).
7. (2022), *Some issues of placement of the state (regional) order, combination of specialties (subject specialties), specializations and assignment of professional qualifications of pedagogical workers by institutions of professional pre-higher, higher education.* Order of the Ministry of Education and Culture of Ukraine dated November 11, 2022 under No. 1006. Registered in the Ministry of Justice of Ukraine on December 23, 2022 under No. 1669/39005 [Deiaki pytannia rozmishchennia derzhavnoho (rehionalnogo) zamovlennia, poiednannia spetsialnosti (predmetnykh spetsialnosti), spetsializatsii ta prysvoiennia profesiinykh kvalifikatsii pedahohichnykh pratsivnykiv zakladamy fakhovoi peredvyshchoi, vyshchoi osvity. Nakaz MON Ukrainy vid 11 lystopada 2022 roku za № 1006. Zareiestrovano v

¹¹ Див.: Слабошпицький М. «Бачу душу мою крізь прочитані книги...». Володимир Базилевський і Михайло Слабошпицький – про феномен Ігоря Качуровського. *Слабошпицький М. 25 поетів української діаспори*. Київ: Ярославів Вал, 2012. С. 598. [6, с. 598].

Ministerstvi yustytzii Ukrainy 23 hrudnia 2022 r. za № 1669/39005], available at:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1669-22#Text> (in Ukrainian).

8. Taniuk, L. (2004), *Line of life (From diaries): in 2 vols.* Vol. 1: 1971-1980 [*Liniia zhyttia (Z shchodennykiv) : u 2 t.* T. 2: 1971-1980], Folio, Kharkiv, 558 p. (in Ukrainian).

UDC: 37.016: 821(100)

ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА «ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА» В СТРУКТУРІ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ФІЛОЛОГІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ¹

Данило Рега

Кандидат філологічних наук, доцент,
Кафедра світової літератури і порівняльного літературознавства,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (УКРАЇНА),
76018, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57,
e-mail: danylo.reha@pnu.edu.ua

РЕФЕРАТ

У статті аналізується проблема освітнього компонента «Зарубіжна література» в освітніх програмах філологічного спрямування. Зазначається, що з введенням у дію стандарту вищої освіти за спеціальністю «Філологія» набула проблема свідомого вилучення освітнього компонента «Зарубіжна література» в освітніх програмах із підготовки філологів. Стаття містить аргументацію щодо обов'язкової наявності освітнього компонента «Зарубіжна література» в філологічних освітніх програмах у відповідності до чинного стандарту вищої освіти.

Ключові слова: зарубіжна література, освітній компонент, освітня програма, філологія.

¹ Основні ідеї статті були виголошені в однойменній доповіді на Всеукраїнській науково-практичній онлайн-конференції «VIII Султанівські читання. Актуалізація літературознавчої проблематики на тлі цивілізаційних викликів часу. До 100-річчя від дня народження доктора філологічних наук, професора Марка Веніаміновича Теллінського (1924–2012)», яка відбулася 12–13 вересня 2024 року на базі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ, Україна). ВідеOVERсію доповіді можна переглянути тут: <https://www.youtube.com/watch?v=WLYihiG8QHQ> (часовий проміжок: 1.26.46–1.41.14).

PROSPECTS OF THE DISCIPLINE «WORLD LITERATURE» IN THE STRUCTURE OF PHILOLOGICAL EDUCATIONAL PROGRAMS

Danylo Reha

Candidate of Philological Sciences (Ph.D.), Associate Professor,
Department of World Literature and Comparative Literary Criticism,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (**UKRAINE**),
76018, Ivano-Frankivsk, 57, Shevchenka str.,
e-mail: danylo.reha@pu.if.ua

ABSTRACT

The article deals with the problem of the discipline «World literature» in philological educational programs. In the article is noted that according to the standard of higher education in the specialty «Philology» the problem of deliberately withdrawing the discipline «World literature» from educational programs for philologists has arisen. The article contains arguments regarding the mandatory presence of the discipline «World literature» in philological educational programs in accordance to the current standard of higher education.

Key words: world literature, discipline, educational program, philology.

Відомо, що Законом України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року було передбачено утворення постійно діючого колеґіального органу – НАЗЯВО (Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти). Тривалий процес утворення і затвердження складу НАЗЯВО завершився у лютому 2019 року, коли в якості освіти офіційно з'явився новий регулятор – оновлений і перезавантажений НАЗЯВО. Епопея з попередньою версією цього органу закінчилася, і як висловився тодішній заступник міністра освіти і науки України Юрій Рашкевич, відтепер: «Українська вища освіта переходить до забезпечення якості освіти за європейськими лекалами»².

З того часу НАЗЯВО перебирає на себе такі важливі регуляторні та контрольні функції, як акредитація вищих навчальних

² Див.: Запуск агентства. URL: <https://naqa.gov.ua/2019/03/запуск-агентства/> (дата звернення: 29.08.2024). [1]

закладів і освітніх програм, а також ця структура відповідатиме за систему здобуття наукових ступенів.

З початком весни 2019 року почалася активна робота над обговореннями та створеннями стандартів вищої освіти з різноманітних галузей знань і спеціальностей. Так, наказом № 869 від 20.06.2019 року був сформований стандарт вищої освіти Галузі знань «Гуманітарні науки», спеціальності «Філологія»³.

Саме стандарт вищої освіти є основою оцінки якості вищої освіти та професійної підготовки, а також якості освітньої діяльності закладів вищої освіти.

Починаючи з 2019-2020 років, в активні часи акредитацій освітніх програм, що були введені в дію до появи стандарту, звісно ж, в пришвидшеному темпі приводилися до діючого стандарту або ж неоновлена з різних причин освітня програма аналізувалася експертами НАЗЯВО за вже діючим на той момент стандартом.

Після введення в дію стандарту, здавалося б, філологи отримали в своє розпорядження чіткі й конкретні вимоги, яким повинен бути корпус освітньої програми для підготовки філологів, однак частими ставали випадки, коли стандарт сприймався і використовувався як інструмент витіснення одних освітніх компонент на угоду іншим при цьому з відсутністю логічних причин...часто це були власні та суб'єктивні бажання гаранта тієї чи іншої освітньої програми.

Фаховою компетентністю під час підготовки філолога є: **«Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до ХХІ століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української лі-**

³ Стандарт вищої освіти за спеціальністю 035 «Філологія». URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverzeni%20standarty/2021/07/28/035-Filolohiya-baka-lavr.28.07-1.pdf> (дата звернення: 30.08.2024). [3]

тератури»⁴, а результатом навчання студента-філолога є вміння **«аналізувати й інтерпретувати твори української та зарубіжної художньої літератури й усної народної творчості, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі (відповідно до обраної спеціалізації)»⁵**.

Враховуючи вищенаведене, виникає запитання: *яким чином можна досягнути результату навчання та сформувати фахову компетентність, якщо освітній компонент «Зарубіжна література» не присутній в навчальному плані освітньої програми, або йому відводять мінімальну кількість кредитів?*

Наступні наші міркування є своєрідною рецепцією статті професора Ігоря Козлика під назвою «Про значення вивчення зарубіжної літератури у формуванні державницької свідомості в української молоді (інформація для роздумів)»⁶, а також є певними власними рефлексіями, що виникли в процесі підготовки освітніх програм філологічного спрямування на бакалаврському рівні.

Зарубіжна література як жодна інша дисципліна надає унікальну базу для розширення навичок вирішення будь-яких проблем. Вона часто досліджує соціальні проблеми в різних контекстах, що стосуються конкретних соціальних груп. Читачі стикаються з новими точками зору на добре відомі або нові проблеми, про які вони раніше не знали. Зарубіжна література зобов'язує стежити за сюжетом, працювати над проблемами та конфліктами, що представлені в сюжеті, вчить робити висновки – про те, як слід долати труднощі та вирішувати проблеми.

За допомогою зарубіжної літератури з легкістю розширюються горизонти уяви, сприяючи творчості та інноваціям. Читання розвиває уяву, використовуючи слова для опису образів,

⁴ Стандарт вищої освіти за спеціальністю 035 «Філологія». С. 8. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/035-Filohiya-bakalavr.28.07-1.pdf> (дата звернення: 30.08.2024). [3, с. 8]

⁵ Там само. С. 9. [3, с. 9]

⁶ Див.: Козлик І. Про значення вивчення зарубіжної літератури у формуванні державницької свідомості в української молоді (інформація для роздумів). *Султанівські читання*. Зб. ст. Івано-Франківськ, 2023. Вип. 12. С. 74–78. [2] (Дещо доповнений варіант цієї статті див. вище на с. 6–11 цього видання).

якими читачі потім повинні маніпулювати у своїй свідомості. Зарубіжна література приводить читачів у контакт із, часто, радикально новими або невідомими образами, які вони повинні осмислити, розширивши свою здатність уявляти. Крізь призму зарубіжної літератури відкриваються потаємні знання, екзотична чи фантастична реальність, приховане або те, що залишається на периферії, дозволяючи відкривати нові ідеї та створювати нові концепції.

Уява є ключем до людського життя: вона покращує навички вирішення проблем, розвиває пам'ять, сприяє емпатії, підвищує впевненість у собі та викликає цікавість. Марта Пеннінгтон і Роберт Векслер у книзі «Чому читання все ще важливе. Сила літератури в епоху діджиталізації⁷» висловлюють, на загал, наступне міркування, що якщо уява та мислення, що пов'язані з розумом, стимулюють до відкриття, інновацій і нового розуміння світу, то можна стверджувати, що література відіграє ключову роль у цьому⁸.

Без сумніву, зарубіжна література показує читачам різноманітний досвід світу в просторі, часі, культурах, мовах, світогляді, ідентичності тощо, а її мета – зрозуміти світ з різних точок зору. Читання є практичним заняттям як з академічної, так і з людської точок зору. Історії вчать людської природи та взаємодії. Як зауважував французький романіст Марсель Пруст, людський розум формується завдяки контакту з іншими розумами за посередництва читання⁹.

⁷ За визначенням Gartner, **діджиталізація** (чи цифрова трансформація) – це використання цифрових технологій для зміни бізнес-моделі та створення нових можливостей для отримання прибутку. Зараз мова не просто про впровадження електронного документообігу чи ведення сторінки бренду в соціальних мережах, а насамперед про оптимізацію бізнес-процесів компанії, появу нових каналів комунікації з клієнтом, удосконалення продукту, зміна методів зберігання та обробки даних тощо. [URL: <https://gigacloud.ua/blog/nachannja/scho-take-didzitalizacija-ta-jaki-perevagi-vona-nadae-biznesu>].

⁸ Див.: Pennington M., Waxler R. Why Reading Books Still Matters: The Power of Literature in Digital Times. Routledge, 2017. 258 p. [5]

⁹ Murray J. Proust's Views on Perception as a Metaphoric Framework. *The French Review*. 1969. Vol. 42, No. 3 (February, 1969). P. 380–394. [4]

Власне зарубіжна література дозволяє виділити тексти, які були основоположними у формуванні сучасного світу. Наприклад, роман Шарлотти Перкінс «Жовті шпалери» або «Людина невидимка» авторства Ральфа Еллісона, не лише є чудовими творами літератури, вони демонструють зміну соціальних норм і боротьбу окремих осіб і груп проти владних структур, ізоляції та нерівності. Література здатна передати ці уроки з більшою емоційною силою, ніж будь-що інше.

У процесі роботи зі студентами на курсі «Зарубіжна література» було помічено, що студенти більш схильні проявляти інтерес до тем, які безпосередньо стосуються їхнього життя (часто проспективного) та досвіду. Твори повинні розповідати про життя і навколишній світ, а також демонструвати різноманітні точки зору, які розширюють розуміння студентами світу та переймати досвід героїв творів. Ба більше, крізь твори студенти отримують можливість познайомитися з тою реальністю і тими способами мислення, що значно відрізняються від їхніх власних.

Курс «Зарубіжна література» дає можливість познайомитися з текстами, що мають відношення до майбутнього людини. Тексти, орієнтовані на майбутнє, – це тексти, що заохочують уяву, вирішення проблем та інновації для майбутнього, а також тексти, які розвивають уяву про альтернативне майбутнє.

Насамкінець, зарубіжна література у своїй комплексності сприяє любові до читання та розвитку особистих смаків студентів. Читання добре написаних текстів також розвиває і письменницькі здібності студентів, надаючи їм різноманітні приклади ефективних і переконливих стратегій написання.

Тому, на нашу думку, *освітній компонент «Зарубіжна література» не повинен бути викинутим із філологічних освітніх програм, а ті, хто хоче прибрати належне вивчення зарубіжної літератури повинні замислитися які цілі вони переслідують: чи мають вони відношення до освітньої діяльності та загалом цивілізаційного культуротворення?*

REFERENCES

1. Launch of the agency. (2019) [Zapusk ahenstva], available at: <https://naqa.gov.ua/2019/03/zapusk-ahenstva/> (in Ukrainian).

2. Kozlyk, I. (2023), "On the importance of studying foreign literature for the formation of the state consciousness of the Ukrainian youth (information for reflection)" ["Pro znachennia vyvchennia zarubizhnoi literatury u formuvanni derzhavnytskoi svidomosti v ukrainskoi molodi (informatsiia dlia rozdumiv)"], *Sultaniivski Chytannia*, Issue 12, pp. 74-78. (in Ukrainian).
3. Standard of higher education in specialty 035 "Philology". URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdeni%20standarty/2021/07/28/035-Filohiya-bakalavr.28.07-1.pdf> (in Ukrainian).
4. Murray, J. (1969), "Proust's Views on Perception as a Metaphoric Framework", *The French Review*, Vol. 42, No. 3 (February, 1969), pp. 380-394. (in English).
5. Pennington, M. and Waxler, R. (2017), *Why Reading Books Still Matters: The Power of Literature in Digital Times*, Routledge, 258 p. (in English).

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

(<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/035-Filolohiya-bakalavr.28.07-1.pdf>)

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський) рівень
СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Бакалавр
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	03 «Гуманітарні науки»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	035 «Філологія»

II. Загальна характеристика

Об'єктами вивчення та професійної діяльності бакалавра філології є мова(и) (в теоретичному / практичному, синхронному / діяхронному, діалектологічному, стилістичному, соціокультурному та інших аспектах); література й усна народна творчість; жанрово-стильові різновиди текстів; переклад; міжособистісна, міжкультурна та масова комунікація в усній і письмовій формі.

Цілі навчання – підготовка фахівців, здатних розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, а саме в діяльності, пов'язаній з аналізом, творенням (зокрема перекладом) і оцінюванням письмових та усних текстів різних жанрів і стилів, організацією успішної комунікації різними мовами.

Теоретичний зміст предметної галузі становить система базових наукових теорій, концепцій, принципів, категорій, методів і понять філології. (С. 6).

IV. Перелік компетентностей випускника

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов. (С. 7).

Загальні компетентності.

2) Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство <...> (С. 7–8).

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності.

1) Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

5) Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до XXI століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.

7) Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).

8) Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

10) Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів і жанрів. (С. 8, 9).

V. Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання

5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.

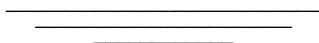
7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур),

що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

13. Аналізувати й інтерпретувати твори української та зарубіжної художньої літератури й усної народної творчості, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі (відповідно до обраної спеціалізації).

15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів. (С. 9, 10).

Наукове видання

Ігор Володимирович Козлик
Данило Олексійович Рега

ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ «ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА»
ЯК ПРОВІДНИЙ ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПОВНОЦІННОСТІ ВИЩОЇ ФІЛОЛОГІЧНОЇ ОСВИТИ
(українською мовою)

*Надруковано за ухвалою кафедри світової літератури
і порівняльного літературознавства Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника
(протокол № 3 від 16 жовтня 2024 року)*

Брошура видана за кошти авторів

Технічний редактор	О.Р. Химин
Верстка, оригінал-макет, обкладинка	І.В. Козлик

Підписано до друку 21.10.2024. Гарн. Таґома. Формат 60x84/16.
Умовн. друк. арк 1,39. Наклад 50 прим.

Видавець та виготівник
«Симфонія форте»
76019, м. Івано-Франківськ, вул. Крайківського, 2
тел. (0342) 77-98-92

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців
та виготівників видавничої продукції: серія ДК № 3312 від 12.11.2022

ISBN 978-966-286-292-8